

TANULMÁNYKÖTET

IV. Fiatalok Európában Konferencia
Pécs, 2017. november 24-25.
Sopianae Kulturális Egyesület
Tanulmánykötet

TANULMÁNYKÖTET

IV. Fiatalok Európában Konferencia
Pécs, 2017. november 24-25.
E-mail: feu@sopianae.com
Honlap: fiatalokeuropaban.hu
Website: fiatalokeuropaban.eu

Kiadó: Sopianae Kulturális Egyesület

Szerkesztette: Haffner Tamás

ISBN: 978-615-80444-9-3

PADA

PALLAS ATHÉNÉ
DOMUS ANIMAE
ALAPÍTVÁNY

A kiadvány a Pallas Athéné Domus Animae Alapítvány támogatásával valósult meg.

IV. Fiatalok Európában Konferencia
Pécs, 2017. november 24-25.
Sopianae Kulturális Egyesület
Tanulmánykötet

TARTALOMJEGYZÉK

Angyal Árpád Béla: Az atipikus tanulási módszerek helyzete és fejlesztésének lehetőségei a Magyar Honvédségnél IV. /az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (NKE HHK), az MH Altszti Akadémia (MH AA) és az MH Békétámogató Kiképző Központ (mh blk) oktatóit, oktatástámogatóit érintő kérdőíves vizsgálat egyes aspektusai/	3
Bakonyi Mária: A gyermekkorú sértett kihallgatása a büntetőeljárásban	21
Bárany V. Fanny: Az oktatáshoz való jog határok nélkül	31
Barna Viktor: Az „Európai Parlament Nagykövet Iskolája” program jelenség-alapú megvalósításának lehetőségei a középiskolai kollégiumokban	44
Bischof Péter: Német Európa? Németország Európa politikája	55
Bukva Kármén-Kapás Mónika: Az Európai Unió hatása a szerb oktatáspolitikára, különös tekintettel a vajdasági magyar kisebbségek oktatási ügyére	64
Cakó Balázs: Az új energetikai irányelvek hatása a komfort paraméterekre	75
Francia Dóra-Nagy Gyula: A közterek közösségi diverzitásának és térhasználatának komplex mérési lehetőségei szegedi példák alapján	89
Gyöngyösi Kata Klára: Az európai integráció közigazgatási berendezkedésének egyik alternatívája és a belga modell	101
Haffner Tamás: Az Európai Unió energiapolitikája II. – A megújuló energiaforrások alkalmazásán nyugvó uniós szakpolitika	118
Haffner-Kiss Alexandra: Zenei hatások kutatása a magzati időszakról	132
Halász Csenge: A közszereplők személyiségi jogai a hazai esetjog és az Emberi Jogok Európai Bíróságának a joggyakorlata tükrében	144
Hohmann Balázs: Az átláthatóság fogalmának értelmezése jogi szempontból	155
Ipolyi Dóra-Harjonné Dr. Brantmüller Éva: Fiatalkori párkapcsolatok minősége	164
Lenkovich László: Zöldtető mérőköri mérési rendszere a PTE Műszaki és Informatikai Karon	175
Menyhárt Zsolt: A határon átnyúló területi együttműködés hazai és nemzetközi aspektusai	185
Mogyorósi Renátó Manuel: Oroszország helyzete a nap alatt – Az Ukrajnáért vívott geopolitikai sakkjátszma három szintjének elemzése	194
Nagy Erzsébet Györgyi: A bizalmi vagyonkezelés Magyarországon	206
Orosz Flóra: Társadalmi felelősségvállalás a mezőgazdaság keretei között különös tekintettel a nyugat-európai megoldásokra	219
Polgár Zoltán: The aspects of decisions related to a condominium's economic activity, with particular regard to community decision making and available decision support tools	231
Jargaltuya Ragchaa: The relationship between teaching and learning strategies of english receptive skills – A mongolian study	242
Ruszkai Szilvia Éva: Az aktivitás szerepe a politikában – Az arendti cselekvéstől a giddensi generatív politikáig	257
Pramudya, Sakti Hendra: An introduction of family business characteristic in Indonesia	275
Neto, Luis Salvador: Challenges of asylum law in the European Union	291
Sári Nándor: Az állam szerepének változása a globalizált folyamatok keresztmetszetében	304
Sadykova, Saule: Sustainable entrepreneurship as an index for innovation performance	321
Sütő Krisztina Erika: Az állásbiztonság és az atipikus foglalkoztatás a magyar és az európai szabályozásban	338
Szalai Ádám-Nagy Gyula: Városi térhasználat vizsgálata, térpályák modellezése kiválasztott szegedi mintaterületen	352
Uessler, Karl Dieter: Kulturdiplomatie und germanistik: antal mádl und ein dokument im archiv des MFAA DER früheren DDR	366
Haffner-Kiss Alexandra: Beszámoló a IV. Fiatalok Európában Konferenciáról	401

A KÖZTEREK KÖZÖSSÉGI DIVERZITÁSÁNAK ÉS TÉRHASZNÁLATÁNAK KOMPLEX MÉRÉSI LEHETŐSÉGEI SZEGEDI PÉLDÁK ALAPJÁN

POSSIBILITIES OF MEASURING PUBLIC SPACE USE AND COMMUNITY DIVERSITY IN SZEGED

ABSTRACT

In the recent decades, according to the priorities of the European Union urban policies, several public spaces had been renovated. These processes were controversial, thus resulted several different public spaces with wide ranges of features which are hard to examine or compare. The paper's aim is to introduce a public space usage measuring method in Hungary, to provide comparison possibility to the urban rehabilitation process monitoring. The question of the paper was to study the public space usage in Szeged through two examples (Aradi square and Kálvária square), along five dimensions, namely, physical configuration, activities-animation, control, civility, ownership. To evaluate and measure the "value" of these public spaces questionnaire was conducted with 150 -150 public space users in three different dates, and weekly field survey was made. As a result, we can prove that both of the examined public spaces are easy-to-achieve, but there are huge differences in their measured values. The Aradi square has better position within the city, it is vivid and well maintained, but with lack of animation and facultative activity and lower value of civility. The Kálvária square is suffering from vandalism therefore its physical configuration is not rational and due to safety issues it is mainly used for basic activities, walking, but not tempting for longer activities and multifunctional purposes.

1. Bevezető

Napjaink városi térszíneinek kihasználtságában fontos szerepet játszanak átalakuló köztereink. Az elmúlt években a köztérfejlesztések a települések kiemelt fókuszába kerültek, hiszen az Európai Unió pályázatok erre lehetőséget biztosítottak. Mindemellett sokszor ezek a fejlesztések csak a fizikai környezet megújítását célozták, azt többféle gazdasági és társadalmi funkcióval nem látták el, így a külföldi szakirodalom alapján ezek a köztérfejlesztések kevésbé sikeresek. Azonban ez nem minden esetben igaz, hiszen vannak olyan közterek, melyek a fizikai megújulást követően a lakosság használata által nyerte el végső, új funkcióját, azt nem volt szükséges megtervezni előre. Így kutatásunk elsősorban külföldi és hazai szakirodalomra támaszkodik. A szakirodalmi áttekintés alapján megállapítható, hogy a közterek folyamatos átalakuláson mennek keresztül, melynek dinamikája az elmúlt évtizedekben felgyorsult. Számos különböző funkciójú, megjelenésű tér jön és jött létre. Kérdésként merül fel, hogy a sokféle, különböző köztér hogyan hasonlítható össze, milyen dimenziók mentén vizsgálható és értékelhető? A tanulmány ennek a kérdésnek a megválaszolására vizsgálja meg Szeged két kiválasztott közterét, a Kálvária teret és az Aradi vértanúk terét.

A kutatás egyik célja megvizsgálni, hogy melyek azok a szempontok amelyek egy köztér sikerességét, illetve sikertelenségét befolyásolják vagy okozzák. Egy komplex szempontrendszer alapján próbál a vizsgálat választ találni arra, hogy egy közösségi tér mely adottságai jelentenek használat szempontjából előnyt és melyek válnak hiányosságukká. Ezzel

¹ Francia Dóra Földrajz BSc hallgató, Szegedi Tudományegyetem - Természettudományi és Informatikai Kar

² Nagy Gyula tanársegéd, Szegedi Tudományegyetem - TTIK, Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

nyitva lehetőséget további előremutató fejlesztéseknek. Másik cél bemutatni hogyan lehet a kiválasztott köztereket értékelni úgy, hogy összehasonlíthatóak legyenek. Emellett feltárni, hogy a kiválasztott köztereket kik használják, és milyen véleményt alkotnak a térről. A terepen végzett munka elengedhetetlen a hitelességhez, érvényességhez.

Szegeden két közterületet választottunk ki mintaterületként, az Aradi vértanúk terét és a Kálvária teret, ahol felmérést, megfigyelést végeztünk, melynek adatait helyben rögzítettük. A szubjektív vélemény megismerése céljából kérdőíves felmérést végeztünk, egyszerűen elérhető alanyok felvételi módszer alapján. A két mintaterületen 150 – 150 embert kérdeztünk meg. A kérdőív a köztéri felmérésekhez alkalmazkodóan rövid volt, a tényleges térhasználat időtartamára és módjára kérdezett rá. A megkérdezettek véleményének megismerése céljából nyitott kérdést is feltettünk, mely a három leggyakrabban tevékenység kifejtésére vonatkozott. Az adatokat egyszerű statisztikai módszerek segítségével feldolgoztuk, az eredményeket komplex módon a kutatás témájához legjobban illeszkedő „Star Model” ábrázolási módszerrel vizualizáltuk.

2. A köztér

A köztér fogalmát a hazai és a külföldi szakirodalom is sokféleképpen értelmezi, ezért több különböző szempontrendszer alapján létrehozott definíciók léteznek meghatározására. Tanulmányunkban nem foglalkozunk a köztér fogalmának feltárásával, inkább jellemzőire, funkcióira koncentráltunk. Először rövid történeti áttekintésre törekszünk, majd a napjainkban betöltött szerepét mutatjuk be.

2.1. Történeti áttekintés

A köztér megjelenése, kialakítása már az ókori kultúrákban is megjelenik. Az ókori Görögországban az agora, még az ókori Rómában a Forum Romanum a városok főtere, fontos kereskedelmi és társadalmi funkcióval rendelkezett. Ahogy Jan Gehl a híres dán építész és várostervező, a köztértervezés nagy mestere is vélekedik róla: „a városi tér évezredek óta keresztül találkozáshelyként funkcionált az emberek számára és még mindig az egyik legfontosabb és legmegbecsültebb városi funkció.”¹ A középkorban szintén a városok magját képezték a közterek, itt zajlottak a kulturális események. A reneszánsz időszakában a közterek kialakításánál az antik kultúrából merítettek ötleteket, ezt tekinthetjük az agora továbbélésének.² A XVIII. században indultak meg Nyugat-Európában a nagyobb átalakítások a városokban. Az egyik legnagyobb volumenűnek mondható Párizs belvárosának átépítése. Az egykori városmagot teljesen lebontották, volt ahol teljes negyedeket bontottak le, olyan céllal, hogy kiemeljék egy-egy emlékmű jelentőségét (ide sorolható a Notre Dame előtti tér). Azonban ezekkel a lépésekkel sok esetben negatív hatásokat értek el, a tereket gyakran elidegenítették, rideggé váltak.³ A XIX. században már a társadalmi élet nem a széles, nagy kiterjedésű terekre koncentrált, hanem inkább a szűkebb utcákban való korzózás volt a jellemző.⁴ A XX. század korzói vagy a politikai rendszer terei fontos helyszínei voltak a városi közélet számára. Azonban e század végére a városi terek használatában és a város felépítésében változások következtek be. A terek elvesztették történeti funkciójukat (piactér, templomtér, vásártér már rég nem a városi élet középpontjában álltak), közterek használata átalakult, új igények jelentek meg, felerősödik sportolásra, rekreációra való igény, ez mellett a turizmus meghatározó tényezővé válik a városok számára⁵. Napjainkban a közterek igen sokszínűek, funkciójukat és megjelenésüket tekintve is számos különböző fajtáját különíthetjük el, mely az egyes kultúrkörökben, országrészekben más- és más tartalommal telik meg. Az elmúlt évek városfejlesztési politikái az Európai Unióban kiemelt szerepet tulajdonított a köztereknek, egyre fontosabb szerepet tölt be a reprezentáció, a megjelenés. A

közterek számos folyamat mentén átalakulóban vannak⁶, egyre inkább kommodifikálódnak, kommercializálódnak⁷.

2.2. Közterek általános jellemzői, funkciói

A települések közterei sok esetben közlekedési, áramlási csomópontként funkcionálnak, ahol emberek, információk, eszmék találkoznak.⁷ A mindennapi életünket tükrözik, sokszor csak arra használjuk őket, hogy egyik pontból a másikba rövidebb úton jussunk el. Fontos megemlítenünk, hogy a köztér-funkción a közterek rendeltetését, használati lehetőségeit értjük.⁷ A kultúrával és a turizmussal rendelkező funkció is igen gyakori. Sok esetben a települések terein a helyi társadalom kultúrájával ismerkedhetünk meg, betekintést nyerhetünk az ott élők mindennapjaiba. A tereken lebonyolított rendezvények turisztikai vonzerővel bírnak, de vannak olyan közterek, amelyek már önmagukban elegendőek, egyediségükkel látogatókat csábítanak oda.⁸ A közterek további funkciói a találkozás, pihenés, relaxáció, sportolás, olvasás, beszélgetés, közösségi érintkezés, kapcsolatok létrehozása és fenntartása, valamint a játszás is ide sorolandó.¹¹ Azok a közterek tudnak jobban érvényesülni, és sikeresebbé válni amelyeken minél több funkció adta lehetőség megtalálható.

3. Star Model felépítésének bemutatása

Georgiana Varna várostervező alkotta meg a Star Model ábrázolási módszert 12 13 14, ez egy egyedien kialakított csillag diagram, amelynek öt fő ága van. Létrehozásakor figyelembe vette, hogy más kutatók milyen irányból közelítették meg a köztér jellemzőit, mi alapján definiálták. Ezek összesítéseként alakította ki saját öt fő szempontját, amelyek alapján vizsgálta a köztereket: fizikai minőség, köztér szórakoztató képessége, civilizált környezet, köztér tulajdonviszonyai és terület kontrolláltsága. Ezek kölcsönhatásban állnak, és befolyásolják egymást.

3.1. A köztér fizikai minősége

Az első szempont a köztér fizikai minősége, amely a nyilvános hely fizikai jellemzőire utal az épített környezet részeként. Két szintből áll: makrotervezés és mikrotervezés. Makrotervezés egy tágabb értelmezés, ebben az esetben nem magát a közterületet vizsgáljuk, hanem a városban kialakított szerepét¹⁵. Fontos befolyásoló tényező, hogy hol helyezkedik el a közterületünk a városon belül, mennyire megközelíthető és vannak-e fizikai akadályok, mint például a kerítések, bokrok stb. A központi jelleg sok előnyt kínál egy adott területnek, sokkal többen fordulnak meg, dinamikusabb, így vonzóbb az emberek számára. A makrotervezés másik alappillére, hogy a tér jól megközelíthető legyen, autóval, tömegközlekedéssel, kerékpárral, gyalogosként. Abban az esetben ha egy köztér olyan helyen helyezkedik el, amely nehezen megközelíthető a központi jelleg hiányára is utalhat. A fizikai akadályok, mint például a kerítések, kapuk, óriási bokrok nagyban befolyásolják egy köztér észlelhetőségét, egyes esetekben pedig társadalmi csoportok kirekesztését eredményezi. A „Hogyan varázsoljunk újjá egy közteret? Kézikönyv jól működő közösségi terek létrehozásához” című szakkönyvben a következőket olvashatjuk a megközelíthetőségről és kapcsolatáról: „A sikeres köztér könnyen elérhető és látható. Területe jól körbejárható, így különféle részeit egyszerű megközelíteni és használni. A megközelíthetőséget fizikai jellemzők (például egy boltokkal szegélyezett utca érdekesebb és általában biztonságosabb a sétára, mint az olyan, ahol csupasz falak vagy egy üres telek mellett kell elhaladni) éppúgy befolyásolják, mint az észlelhetőség (például, ha a köztér már messziről látható).”⁹

A mikrotervezés kisebb léptékű, magára a közterületre koncentrálódik, annak belső viszonyaival foglalkozik. A mikro lépték a hálózati és városi szöveti kapcsolódás helyett a belső csomópontok, azok elhelyezkedését, annak elemeit, összetevőit vizsgálja.

Az egyik legfontosabb eleme a köztérnek a megfelelően kialakított ülőhelyek. Általános követelményei, hogy jól pozícionáltak, kényelmesek legyenek idősek, gyerekek számára egyaránt, megfelelő háttámasszal rendelkezzenek, maradásra csábítsák az áthaladókat. Megkülönböztetünk elsődleges és másodlagos ülőhelyeket. Elsődleges általában városi padok, székek és kávézók ülőhelyei. Ezek kényelmesebbek, támlás és karfás bútorok. Azonban a jól elhelyezett üléseken kívül szükség van másodlagos ülőhelyekre is, olyan helyekre, ahol az emberek spontán módon tudnak leülni, megpihenni. Ide sorolhatóak: szökőkutak, oszlopok, nagyobb kövek stb. Egy jól megtervezett, kialakított köztéren mind a kettő előfordul.¹⁰ Az ülőhelyek mellett fontos, hogy látnivalókkal is rendelkezzen a tér. Ha a hely különleges attrakciókkal, például érdekes építészeti és művészeti alkotások, víz, természeti környezettel rendelkezik, természetes igény, hogy mindezt látni lehessen.

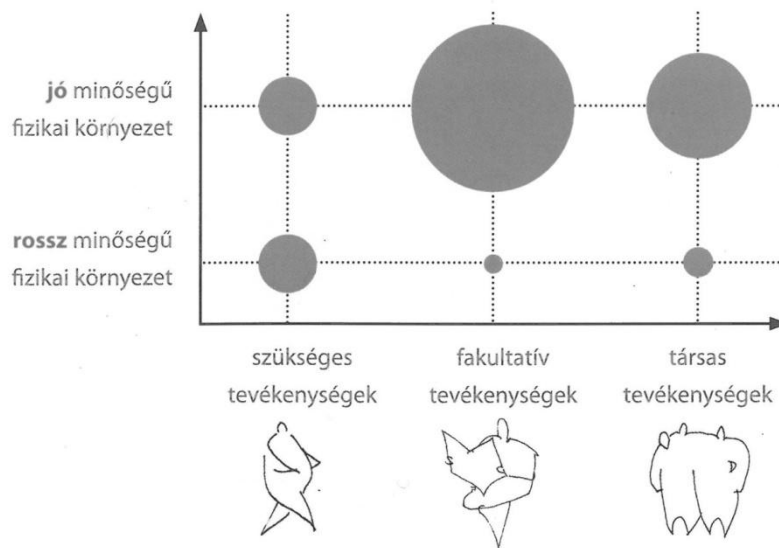
A mikrotervezéshez tartozik még, hogy megvizsgáljuk milyen állapotban vannak az utak, könnyen bejárható-e terület. Egyes fizikai akadályok jelenléte (bukkanók) megnehezíthetik az idősek, mozgáskorlátozottak, gyerekek számára a közlekedést. A mai társadalomban az emberek szinte egész nap ülnek, munkahelyükre vonaton vagy autóban ülve jutnak el, majd az irodában töltik a napjuk nagy részét. Ha városainkban speciális tereket, létesítményeket hozunk létre, elősegítjük, hogy az emberek minél többet mozoghassanak a szabadban. Játsszóterek, séta- görkorcsolyautak, leküzdendő akadályokkal teli tematikus játszóterek kialakítása rendkívül fontos, minél több lehetőséget nyújt egy köztér az aktív kikapcsolódáshoz, annál sikeresebb.¹¹

3.2. A köztér szórakoztató képessége

Az ember szociális lény, szüksége van más emberek társaságára, egy jól kialakított köztér kielégítheti ezeket az igényeket (HIV). Jan Gehl szerint a várostervezőknek nem csupán az a feladatuk, hogy megteremtsék a gyaloglás és kerékpározás megfelelő feltételeit. A munkájuk kiterjed arra is, hogy olyan élő tereket hozzanak létre, amelyeket az emberek különböző csoportjai használnak, közvetlen kapcsolatba kerülnek a környező közösséggel.¹² A köztér szórakoztató képességének jellegzetessége az élénk közélet, amely széleskörű aktivitásokban (futás, játék, sétálás, kerékpározás stb.) mutatkozik. Ha az emberek jól érzik magukat, máskor is visszamennek, valamint ösztönöznek másokat, hogy csatlakozzanak hozzájuk, egy öngerjesztő folyamat alakul ki. A köztéren zajló élet szoros kapcsolatban áll a tér minőségével, az első ábra jól szemlélteti ezt. „A grafikonon a külső tér minősége és a kinti aktivitások közti összefüggést mutatja. A külső tér minőségének javulása főként a fakultatív tevékenységekre van kedvező hatással. A megnövekedett aktivitási szint pedig gyarapítja a társas tevékenységek számát.”¹³

1.ábra: A külső tér minősége és a kinti aktivitások közti összefüggés

Figure 1.: The connection between activities and the physical quality and configuration of spaces.

Forrás: Jan Gehl (2014): Élhető városok. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Szakkönyvkiadó. 21.old.

3.3. Civilizált környezet

A civilizált környezet a köztér általános tisztaságát jellemzi, beleértve azokat az elemeket is, amelyek kulcsfontosságúak ahhoz, hogy egy köztér „hívogató”, barátságos, vonzó legyen (parkosított területek és az utcabútorok állapota, zöld területek, nyilvános illemhely megléte, világítás). Manapság a városok és különösen azok központjai fenyegetővé váltak: piszkos, nappal zsúfolt utcák, éjszaka pedig hajléktalanok jelenléte, rosszul karbantartott épületek, graffiti, szemétkupacok, rossz kivilágítottság. Ezek a tényezők mind befolyásolják az adott területen lévő közteret is. Ez egy rossz körforgás kezdete, hiszen negatív kép alakul ki az emberekben, a személyes biztonság alapérzése inog meg bennük, így inkább elkerülik az adott teret. Az élet és az emberek jelenléte tesz vonzóvá egy közteret, de ha mindenki elkerüli az a köztér sikertelenségét okozza. Ezért rendkívül fontos a negatív hatások időbeni kiküszöbölése, és folyamatos monitoring.

3.4. Köztér tulajdonviszonyai

A civilizált környezet fenntartásához szükséges, hogy tisztázottak legyenek a hatás- és feladatkörök, illetékességi viszonyok, egyszerűbben, tisztában kell lennünk azzal, hogy „Kié itt a tér”? A felügyelet és a fenntartás kérdése a 2011. évi CLXXXIX. Mőtv-ben is előkerül, a fenntartási feladatokat az önkormányzatokra ruházza. Azonban a köztereknek nem minden része önkormányzati tulajdon, illetve vannak részei, melyeket bérbe ad. Ezek a fenntartás kérdéskörében, főleg egy sokat használt, gyorsan amortizálódó köztér esetében kulcskérdés. A tulajdonviszonyok szempontjából azt vizsgálhatjuk, hogy ki az, aki a tulajdonjoggal rendelkezik, az adott terület felett. Ez a teljesen nyilvánostól terjedhet a teljesen privát kézben levőig. Több tanulmány értekezik a privát és köztér viszonyáról, mely jelen tanulmány szempontjából csak kis mértékben releváns, így ennek bővebb kifejtésétől eltekintünk. A kutatásban köztér, nem tiszta köztér és privát tér fogalmakat használunk. A köztér az a közösség által teljesen szabadon használható tér, mely a közösség tulajdonában, köztulajdonban áll, használata nem korlátozott. A köztulajdonon az állami, fővárosi, önkormányzati kézben levő területek értjük. Ide tartoznak akár a vidámparkok, állatkertek, strandok, azonban, hogy ezeket igénybe vegyünk fizetnünk kell érte, így ezeket nevezzük nem

tiszta köztereknek.¹⁴ Georgina Varna azt tekinti a legoptimálisabb állapotnak, ha egy területről teljes mértékben hiányzik a privát terület. Ez részben ellentmond a köztér fizikai minőségénél tárgyalt optimális helyzetnél, miszerint a boltokkal, kávézókkal szegélyezett téren, utcán szívesebben tölti el az idejét az ember. Ahhoz, hogy ezt az ellentmondást feloldjuk meg kell vizsgálnunk, a köztér tulajdonviszonyait érintő esetleges szélsőségeket. Így megérthetjük, hogy a Star Model miért eszerint osztályozza ezt a szempontot. Ha feltételezzük, hogy egy köztér minden egyes területe magántulajdonban van és látogató valamely szolgáltatást használja (étterem, kávézó, büfé stb.) akkor szármára a terület „zártabbá” válik. Hiszen a köztéren való tartózkodásáért valamely szolgáltatást meg kell vásárolnia. Amennyiben pedig teljes mértékben hiányoznak a területről a magántulajdonban lévő szolgáltatások, az nem egyértelműen jelenti a köztér funkció nélküliségét. Funkciói lehetnek: sportpálya, játszótér, találkozási pont stb.

3.5. Terület kontrolláltsága

A civilizált környezetnél már szó esett róla, mi történik a köztérrel, ha a városi környezet romlásnak indul. A városi társadalom a bűnözés melegágya, egyfajta gócpontok alakulnak ki ott, ahol nagymértékű a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenség. A biztonságérzet elvesztése után, a területet kamerákkal, szadista utcabútorokkal (karfák a padokon, hogy ne lehessen elfeküdni, bukkanók gördeszkások ellen stb.) jelzésekkel, rácsokkal próbálják kontrollálni. Ezeken a területeken a sűrűn megforduló rendőrség, polgárőrség még jobban a biztonságérzet hiányáról és félelemről árulkodik a városban. Minél kevesebb szigorító eszközökkel találkozunk, annál biztonságosabb a terület.

4. A Star Model alkalmazhatósága a köztér vizsgálatoknál

A modell hasznos a tervezési folyamatoknál, a nyilvános terek létrehozásánál támogatást nyújt. Előnye, hogy pontosan megmutatja, hogy mit kell fejleszteni, mire van szüksége a köztérnek. Ellenőrzésképpen is alkalmazhatjuk, a kapott eredmények alapján pedig javíthatunk a helyzeten. A módszer remek lehetőséget kínál a köztér összehasonlítására.

4.1. A felmérések számszerűsítése

Georgiana Varna egy, egytől ötig terjedő skálarendszert alakított ki (HIV). Az ötös felé haladva egyre sikeresebb a köztér, pozitívabb tulajdonságokkal rendelkezik a vizsgált szegmens tekintetében. Minden egyes szemponton belül felsorolt tulajdonságaira a köztér egy osztályzatot kap (skálarendszer alapján). A csillag egy-egy ágának, azaz adott szempont végső eredményét pedig az alá tartozó tulajdonságok osztályzatainak számtani átlaga fogja megadni.

A fizikai környezet esetében az egyik tulajdonságnál, a megközelíthetőségnél (járművel, gyalogosként, kerékpárral) ötös értéket fogja kapni a köztér, ha minden égtáj felől megközelíthető, négyest ha három-, hármast ha két-, kettest ha egy égtáj felől, és egyest ha egyáltalán nem megközelíthető. Abban az esetben ha téren nem található fizikai akadály akkor ötös osztályzatot, ha viszont olyan akadály van jelen, amely nem átlátható és magasabb az átlag emberi magasságnál, akkor a legalacsonyabb osztályzatra tesz szert. Az ülési lehetőségeket figyelembe véve, ha egyenlő távolságra helyezkednek el a padok egymástól, és kényelmesek, valamint másodlagos ülési alkalmatosság is jelen van, akkor a legnagyobb osztályzatot adjuk. Abban az esetben, ha egyáltalán nincs hova leülni egyest kap. Fizikai környezetnél a következő tulajdonság esetében megvizsgáljuk, hogy milyen állapotban vannak az utak, könnyen bejárható-e a terület, és akadnak-e fizikai akadályok. Ötös osztályzatot kapja, ha minden rendben van, és egyest ha az utak kevesebb mint 25%-a van jó állapotban. Fontos tulajdonsága még, hogy az adott köztéren milyen lehetőségek vannak az

aktív kikapcsolódáshoz. Ha több mint 3 különböző „elem” található amik lehetőséget nyújtanak erre, akkor a legnagyobb értéket kapja.

A civilizált környezet, és a terület kontrolláltsága ehhez hasonlóan számítható ki, az előző fejezetben tárgyalt tulajdonságait vesszük figyelembe. A civilizált környezetnél a parkosított területek és utcabútorok fenntartását, állapotát, a zöld területek gondozását, az illemhely jelenlétét, állapotát, és a kivilágítottágot osztályozzuk, még a terület kontrolláltságánál a kamerák, jelzések és a szadista utcabútorok jelenléte vagy annak hiánya adja meg a végső eredményünket.

A csillagunk negyedik ágát a köztér tulajdonviszonyai adják meg. Az előző fejezetben szó esett róla, mért kapja a legnagyobb osztályzatot ha teljesen nyilvános kézben van az adott közterünk., abban az esetben ha teljesen magántulajdonban van, akkor egyes értékben részesül. Ennek bemutatását egy egyszerű példán szemléltetjük, ha a területünk fele teljesen privát kézben van, a másik fele pedig teljesen nyilvános akkor a következőképpen számoljuk ki a végső eredményünket: $(0.5*1)+(0.5*5)=3$.

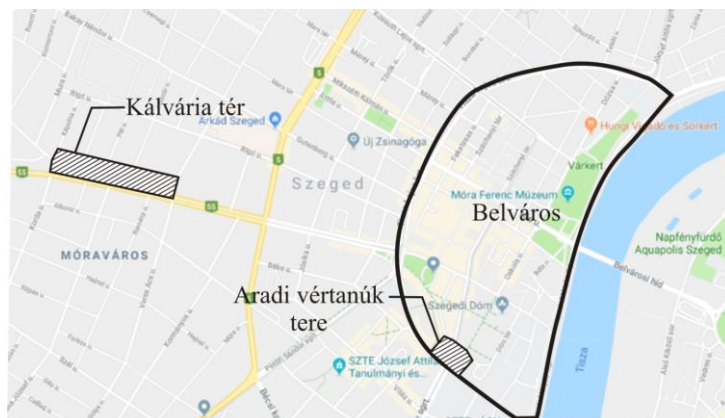
Az utolsó ágat a köztér szórakoztató képessége adja meg. Ebben az esetben a köztéren folytatott aktivitások: áthaladás, séta, ácsorgás, ülés, kerékpározás, kocogás, játék, evés, ivás, kutyasétáltatás, kisgyerekekkel/babával sétálgatás száma adja meg a végső eredményt. Legnagyobb értéket kapja, ha minimum kilenc tevékenység folyik az adott köztéren a felmérés idejében, egyes osztályzatot pedig akkor, ha kevesebb mint két aktivitás figyelhető meg.

5. A felmérés eredményei

Amikor megfigyelünk egy teret, azt is megtudjuk, hogy valójában kik, mire és hogyan használják. A két kiválasztott mintaterületen fél éven keresztül, (2017. szeptember- január) sokszor megfigyelést, területbejárást végeztünk, annak érdekében, hogy minél átfogóbb képet kapjunk a területekről. A Star Model felépítéséhez először a fizikai minőséget vizsgáltuk meg. Az Aradi vértanúk tere Szeged szívében, a belvárosban helyezkedik el, még a Kálvária tér a szigorúbban vett belvároson kívül található (2.ábra). Azonban mind a két tér kedvező fekvésű, könnyen megközelíthető tömegközlekedéssel, személygépkocsival, kerékpárral és gyalogosként is. A területeken kisebb fizikai akadállyal találkozunk, az Aradi vértanúk terénél korláttal, kerítéssel, még a Kálvária téren bokrokkal, de mind a két esetben ezek alacsonyak, és könnyen átláthatóak. A mikrotervezésnél először az ülési lehetőségeket mértük fel. A Kálvária téren a padok messze találhatók egymástól, nem jól pozícionáltak, nem kényelmesek és kevés a másodlagos ülési alkalmatosság, így csak kettes osztályzatban részesült. Ezzel ellentétben az Aradi vértanúk terén a padok fel vannak újítva, frissen festettek, egyenlő távolságra helyezkednek el egymástól és kényelmesek. Másodlagos ülési alkalmatosságok is jelen vannak, így a legmagasabb osztályzatot kapta. Az utak állapotát tekintve, illetve a tér könnyen bejárhatóságát nézve, az Aradi vértanúk tere jobban „szerepelt”, mint a Kálvária tér, ahol az utak kevesebb mint fele van csak jó állapotban. Egyik tér esetében sem találkozhatunk olyan sok „elemmel”, amelyek lehetőséget nyújtanak az aktív kikapcsolódáshoz. A Kálvária téren csak egy rossz állapotban levő játszótér található, ami felújításra szorul. Az Aradi vértanúk tere esetében a fizikai minőség végső eredménye a 4.43 (3. ábra), a Kálvária téren pedig a 3.5 (4. ábra). A terekről hiányoznak az attrakciók, amelyek odavonzzák az embereket, és maradásra biztatják őket.

2.ábra: Mintaterületek elhelyezkedése

Figure 2.: Locations of public spaces

Forrás: saját szerkesztés Google maps alapján

Az egyéni felmérések mellett a szubjektív vélemények megismerése céljából kérdőíves felmérést is végeztünk, amelyben az egyik kérdésnél az utcabútorok (padok, szemeteskukák, kerékpártárolók) állapotát és mennyiségét kellett értékelni egytől ötig terjedő skálán. Ötös érték jelentette, hogy kiváló, négyes a nagyon jó, hármas az elfogadható, kettes a rossz, és egyes pedig a nagyon rossz. A kérdőíves felmérés egyfajta visszajelzésként is szolgált. Összehasonlításképpen az Aradi vértanúk terén a megkérdezettek a padok mennyiségére, legnagyobb százalékban a nagyon jó választ adták (47%-a), még a Kálvária téren ugyan erre a kérdésre a kitöltők legnagyobb százalékban az elfogadhatót jelölték (közel 50%-a). A padok állapotára a kitöltők legnagyobb százalékban a kettes értéket adták meg a Kálvária téren (35%), még az Aradi vértanúk terénél pedig az elfogadhatót jelölték meg legtöbben (44%). A megkérdezettek véleménye szerint mind a két tér esetében a kerékpártárolók állapotán, és mennyiségén kellene változtatni.

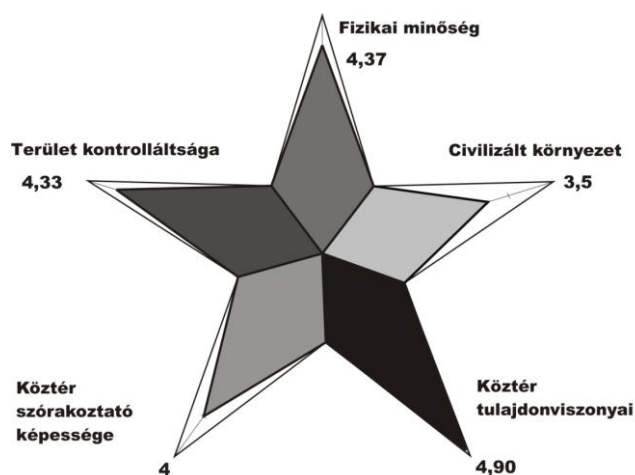
A következő szempont a civilizált környezet, mind a két tér esetében azért csökkent a végső eredmény, mert nem rendelkezik nyilvános illemhellyel. A Kálvária téren a végső érték 2.5, ennek okai, hogy a vandalizmus jelen van (graffiti), törött dolgok, rosszabb állapotban levő szemeteskukák, amik túl vannak telítve. Megviseltebb terület, de legnagyobb hátránya, hogy rossz a kivilágítottság, ami egyes térhasználati konfliktusokhoz is vezet. Az emberekben már kialakult a Kálvária térről egy rossz benyomás, ami tükröződik abban is, hogy nem érzik magukat biztonságban a téren. Az Aradi vértanúk terénél néhány rész van csak, ami kevésbé kivilágított, a zöld területeket gondolják, a terület tisztán van tartva.

A terület kontrolláltságánál mind a két tér kiemelkedő végső eredményt produkált (4.33). A Kálvária téren egyáltalán nincs kamera, szadista utcabútor, és csak két tevékenységet tiltó jelzés van kihelyezve (például a kutyát bevinni tilos tábla). Az Aradi vértanúk terének kevesebb, mint fele áll megfigyelés alatt kamerákkal, és ahol vannak nehezen észrevehetőek, valamint egy viselkedést tiltó jelzés található. Az előző fejezetben szó volt róla, hogy ezeknek a tárgyaknak a jelenléte a biztonságérzet hiányára utal, és negatív hatásuk van a külföldi szakirodalom alapján. A kérdőívesítés során viszont azt tapasztaltuk, hogy az emberek itthon igényt tartanak a nagyobb kontrolláltságra, a sűrűbben járőröző polgárőrökre. Ez főleg a Kálvária térhez köthető, hiszen a rossz kivilágítottság miatt gyakori a hajléktalanok, utcai bandák jelenléte. A köztér tulajdonviszonyai esetében, azért olyan magas mint a két területre a kiszámított érték, mivel nagyon kis részük van magántulajdonban. Mind a két területen csak egy privát kézben levő büfé található.

A köztér szórakozató képességének felmérése különböző időjárási viszonyok mellett, és más napszakokban történt. Minden esetben a felmérés ideje tíz perc volt, ez idő alatt jegyeztük fel a téren folyó tevékenységeket, aktivitásokat. Ezek alapján osztályoztuk le az adott napszakot, a napi átlag pedig a három felmérésből (délelőtt, délután, este) kapott osztályzatok számtani átlaga. A végső eredményünket pedig a napi átlagokból számítottuk ki.

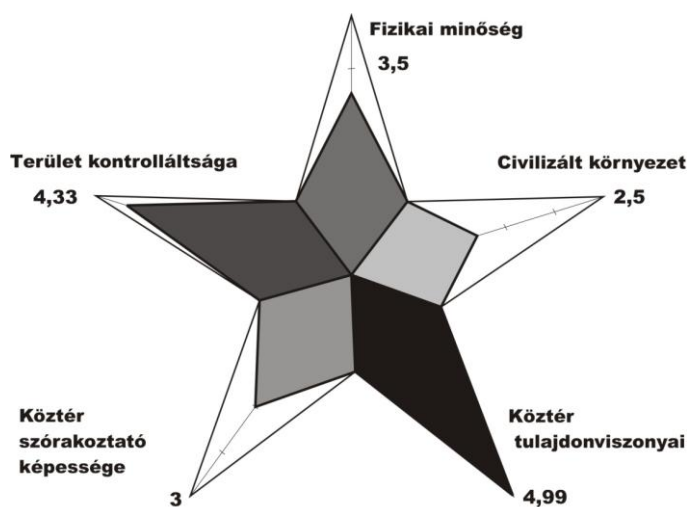
A Kálvária tér Szeged város egyik legnagyobb köztere, sokkal nagyobb az Aradi vértanúk terénél mégis jóval kevesebb ember fordul meg itt, ezt legfőképpen az eddigiekben felsorolt problémák okozzák. A felmérésekből és a kérdőívekből is kiderült, hogy mind a két tér esetében probléma, hogy főleg csak áthaladásra használják, hiányoznak az attrakciók, amelyek odavonzzák az embereket, és maradásra biztatják őket. Az Aradi vértanúk terét még legfőképpen találkozási pontként használják. Azonban mind a két tér esetében szükséges egy átfogó attrakció-fejlesztés, felújítás. A céltudatos fejlesztések érdekében tudnunk kell mely társadalmi korosztályt célozzuk meg. Ennek következtében kérdeztük meg a kérdőívet kitöltőket, hogy melyik évben születtek. Az Aradi vértanúk terén az átlagos születési év az 1995 volt, még a Kálvária téren az 1987. Okai, az Aradi vértanúk tere közelében találhatóak az egyetemi épületek, iskolák, kollégiumok, még a Kálvária tér közelében pedig a II. Kórház, illetve egy szakgimnázium.

3.ábra: Az Aradi vértanúk terére kialakított Star Model
Figure 3.: The Star Diagram for the public place created at Aradi vértanúk tere

Forrás: a felmérések alapján saját szerkesztés

4. ábra: A Kálvária térre kialakított Star Model
Figure 4.: The Star Diagram for the public place created at Kálvária tér

Forrás: felmérések alapján saját szerkesztés

6. Összefoglalás

Tanulmányunkban a felmérések során kapott eredmények komplex módon a kutatás témájához legjobban illeszkedő „Star Model” ábrázolási módszerrel kerültek közzétételre. Az eddigi eredmények alapján elmondható, hogy mind a két tér kedvező fekvésű, könnyen megközelíthető járművel, gyalogosként és tömegközlekedéssel is, azonban a felméréséből és a kérdőívből kapott válaszokból is kiderült, hogy csak áthaladásra használják a tereket. A Kálvária tér Szeged város egyik legnagyobb köztere, sokkal nagyobb az Aradi vértanúk terénél mégis jóval kevesebb ember fordul meg itt. Okai lehetnek, hogy nem rendelkezik minőségi zöldfelületekkel, az utcabútorok leromlott minősége, rossz kivilágítottság, ami egyes térhasználati konfliktusokhoz is vezet. Az emberekben már kialakult a Kálvária térről egy rossz benyomás, ami tükröződik abban is, hogy nem érzik magukat biztonságban a téren. Az Aradi vértanúk tere ugyan jobban „teljesített” az utcabútorok minősége, a civilizált környezet tekintetében, azonban itt is hiányoznak az attrakciók, amelyek odavonzzák az embereket, és maradásra biztatják őket. Mind a két tér esetében szükséges egy átfogó attrakció-fejlesztés, felújítás.

JEGYZETEK

1. Jan Gehl (2014): Élhető városok. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Szakkönyvkiadó. Budapest. 156. old.
2. Andorkó Dóra-Horogh Petra (2013): Kreatív köztérhasználat lehetőségei és hatásai egy posztszocialista városban. 15-16. old.
3. Együd Réka (2007): Közterek arculatváltása, arculatváltása, rehabilitációs lehetőségei Budapesten. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Budapest. 6-7. old.
4. Együd Réka (2007): Közterek arculatváltása, arculatváltása, rehabilitációs lehetőségei Budapesten. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Budapest. 15. old.
5. Varga Péter István (2011): KÖZ-TÉR-ALAKÍTÁS: A városi rendeltetés és a helyi használat a köztértervezés gyakorlatának tükrében. DLA értekezés. BME Építésmérnöki Kar, Urbanisztikai Tanszék. Budapest. 4. old.
6. Boros Lajos (2017) :A közterek átalakulása és a turizmus In: Régi T, Rátz T, Michalkó G (szerk.) Turizmus és transzformáció. 297 p. Orosháza; Budapest: Kodolányi János Főiskola; MTA CSFK Földrajztudományi Intézet; Magyar Földrajzi Társaság, 2017. pp. 131-149. (Turizmus Akadémia; 8.)
7. Boros Lajos (2017): The commodification of public spaces in Hungary In: Organising Committee of the Congress (szerk.) 6th EUGEO Congress = 6ème Congrès EUGEO. 270 p.
8. Védrédi Katalin (2012): Magyarországi köztérfejlesztések vizsgálata. In VIKEK Közlemények IV.3. pp. 163-169.
9. Együd Réka (2007): Közterek arculatváltása, arculatváltása, rehabilitációs lehetőségei Budapesten. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Budapest. 14. old.
10. Védrédi Katalin (2012): Magyarországi köztérfejlesztések vizsgálata. In VIKEK Közlemények IV.3. pp. 163-169.
11. Meggyesi Tamás (2009) : Városépítészeti alaktan. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Szakkönyvkiadó. Budapest. 308. old.
12. Foltányi Zsuzsa (szerk.)(2008): Hogyan varázsoljunk ujja egy közteret? Kézikönyv jól működő közösségi terek létrehozásához. Ökotárs Alapítvány. Budapest. 16. old.
13. Jan Gehl (2014): Élhető városok. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Szakkönyvkiadó. Budapest. 140-143. old.
14. Jan Gehl (2014): Élhető városok. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Szakkönyvkiadó. Budapest. 159. old.

15. Jan Gehl (2014): Élhető városok. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Szakkönyvkiadó. Budapest. 63. old.
16. Jan Gehl (2014): Élhető városok. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Szakkönyvkiadó. Budapest. 21. old.
17. Együd Réka (2007): Közterek arculatváltása, arculatváltása, rehabilitációs lehetőségei Budapesten. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Budapest. 17. old.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Együd Réka (2007): Közterek arculatváltása, arculatváltása, rehabilitációs lehetőségei Budapesten. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Budapest.
- Foltányi Zsuzsa (szerk.)(2008): Hogyan varázsoljunk újjá egy közteret? Kézikönyv jól működő közösségi terek létrehozásához. Ökotárs Alapítvány. Budapest.
- Georgiana Varna (2014): Measuring Public Space: The Star Model. Ashgate Publishing Limited. England.
- Gyáni Gábor (1998): Az utca és szalon. Új Mandátum Könyvkiadó. Budapest.
- Jan Gehl (2014): Élhető városok. TERC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Szakkönyvkiadó. Budapest.
- Varga Péter István (2011): KÖZ-TÉR-ALAKÍTÁS: A városi rendeltetés és a helyi használat a köztértervezés gyakorlatának tükrében. DLA értekezés. BME Építészmérnöki Kar, Urbanisztikai Tanszék. Budapest.
- Vedrédi Katalin (2012): Magyarországi köztérfejlesztések vizsgálata. In VIKEK Közlemények IV.3. pp. 163-169.